

NAŠ DOM

LETNIK XV., ŠT. 9.-10. □ CELJE □ OKTOBER 1923.

Dr. H.:

PRAVOSODJE.

Sodstvo je v vsaki državi eden najvažnejših činiteljev. Povsod so sodniki splošno visoko spoštovan stan, kajti oni so poklicani, da po veljajočih zakonih sodijo in delijo pravico.

Sodniki.

Da pa sodniki lahko nepristransko in pravično sodijo, je potrebno, da jim je dana primerna nezavisna oblast. V tem pogledu obstojajo zakonite določbe kot jamstva za nepristranost in objektivnost sodišč.

Vse pravosodje v državi se izvršuje v kraljevem imenu.

Sodniki se imenujejo od kralja ali v njegovem imenu stalno.

Sodnika se ne sme od službe odstaviti, prestaviti na drugo mesto ali postaviti v pokoj proti njegovi volji brez rzsodbe rednih sodišč ali brez disciplinarne rzsodbe.

Sodniki so v izvrševanju svoje službe samostojni in neodvisni. Pri izrekanju pravice niso pod nobeno oblastjo, marveč sodijo zgolj po zakonih.

Za sodnike so merodajni samo zakoni. Razne odredbe, ki niso zakoni, ne morejo vplivati na sodnike pri izrekanju pravice.

Pravosodje je v vseh inštancah (stopnjah) ločeno od uprave.

Sodniki ne smejo biti toženi za svoje sodno delovanje brez odobritve pristojnega višjega sodišča. Možno je pa na ta način, namreč z odobritvijo pristojnega višjega sodišča, staviti na odgovor sodnika, ki je v svojem službenem delokrogu kršil pravico, tudi s posebno tožbo razen že v sodnijskem postopanju predvidenih običajnih pritožb.

Če se vse to pazno premotri, se jasno vidi, kako veliko oblast daje zakon sodniku in kako vsestransko je zajamčena stalnost, nepremestljivost, samostojnost in popolna neodvisnost sodnika pri izvrševanju njegovega odgovornega in tako izredno važnega poklica. Kljub vsem tem zakonitim jamstvom za

neodvisnost in pravičnost sodnika, pa zakon še posebej določa, da more vsakdo, komur je sodnik v izvrševanje svoje službe storil krivico s tem, da je kršil zakon ali pravico, ne le poslužiti se vseh običajnih in redovitih pritožb na višja sodišča, marveč tudi še posebej tožiti sodnika za vso eventualno mu povzročeno škodo.

Dobri in pravični sodniki so sreča in ponos vsakega naroda. Ni samo prazna beseda izrek, da predstavlja pravosodje hrbtenico države. Če pri človeku odpove hrbtenica, hira telo in se bliža naglih korakov trenutku, ko popolnoma omaga. Če pa v državi odpove sodstvo, potem je neizogibna posledica ta, da pojde vse navzkriž; kaj namreč pomagajo potem še tako dobri zakoni, če jih lahko vsakdo neovirano krši. Sodniki so čuvarji zakonov in pravice. Od tod njih ugled in obče spoštovanje pri vseh narodih.

Potrebno je pa dalje, da so sodniki še posebej tudi v gmotnem oziru nezavisni. Povsod se stremi za tem, dati sodnikom neke vrste izjemno stališče ne samo glede njih oblasti pri izrekanju pravice, marveč tudi glede njih gmotnega položaja. Kajti le tedaj, če sodniki tudi gmotno nikoli in od nikogar niso odvisni, je vsestransko zajamčena njih objektivnost in postavljen kitajski zid, čez katerega ne more noben strankarski vpliv.

Prevladati mora vsekdar in povsod prepričanje, da je služba sodnika častna služba, pa tudi težka in odgovorna služba, ki zahteva izrednega vpoštevanja od državljanov, če hočejo, da ostane sodišče to, kar mora biti — žarišče pravice. V posebno čast je pa šteti sodnikom, če se v danem položaju, slabo plačani za svoje delo, kljub temu trdno in neovrgljivo zavedajo svojega visokega poklica, deliti samo pravico. Slovenci se v tem pogledu doslej, kljub slabemu gmotnemu položaju uradništva, nimamo povoda pritoževati nad našimi sodniki — čast, komur čast!

Ustroj sodišč.

Imamo okrajna sodišča, okrožna (deželna) sodišča, višje deželno sodišče v Ljubljani in kasacijsko sodišče v Zagrebu.

Okrajna sodišča.

Okrajna sodišča razsojajo v civilnih stvareh pri vrednosti spornega predmeta do 4000 K, razen tega so jim pridržane nekatere zadeve sploh, kakor spori glede očetovstva nezakonskih otrok, ter spori, ki so s tem v zvezi, stanovanjski spori, prevzitek, poprave mej, motenje posesti, spori iz raznih najemnih pogodb in iz službenega razmerja, spori glede hib pri živini itd. Pred okrajna sodišča spadajo dalje

vse takozvane izvensporne zadeve kakor zapuščinske, varuške in kuralne stvari.

V kazenskih stvareh razsojajo okrajna sodišča o manjših prekršitvah zakona t. j. v raznih prestopkih.

Stranke se lahko zastopajo pri okrajnih sodiščih ali same ali pa po odvetnikih, vendar zastopstvo po odvetnikih ni zakonito predpisano

Okrožna sodišča.

Pred okrožna (deželna) sodišča spadajo vse civilne zadeve, v kolikor ne spadajo pred okrajna sodišča; v izključno pristojnost okrožnih (deželnih) sodišč pa spadajo nekateri spori, kakor glede priznanja ali izpodbijanja zakonskega rojstva, glede nespornostne ločitve zakona itd.

V kazenskih zadevah sodijo okrožna (deželna) sodišča o pregreških in hudodelstvih t. j. o vseh po zakonu kaznivih dejanjih, za katera določa zakon najvišjo kazen do 5 let.

Razen tega odločajo okrožna (deželna) sodišča tudi o pritožbah čez sodbe, sklepe in odločbe okrajnih sodišč.

V civilnih stvareh je pri okrožnih (deželnih) sodiščih zastopstvo po odvetnikih zakonito predpisano, dočim se v kazenskih zadevah stranke lahko zagovarjajo in zastopajo tudi same.

Višje deželno sodišče v Ljubljani in vrhovno kassijsko sodišče v Zagrebu ne razsojata kot prva inštanca, marveč odločata o pritožbah čez odločbe nižjih sodišč. Stranke morejo biti zastopane po odvetnikih.

Porotna sodišča.

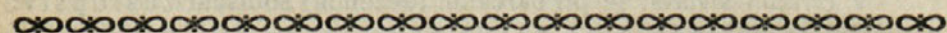
Končno imamo še porotna sodišča. Ta sodijo samo o težkih hudodelstvih odnosno zločinih, za katere zagroža zakon smrtno kazen ali pa najnižjo kazen na slobodi od 5 let naprej. Pri vsakem okrožnem (deželnem) sodišču se od časa do časa sestavi porota, navadno se vrši porotno zasedanje vsakega $\frac{1}{4}$ leta.

Porotno sodišče sestoji iz senata, to je treh sodnikov po poklicu (juristov) in iz takozvane porotniške klopi, t. j. iz 12 sodnikov lajkov iz ljudstva. Porotniška klop se mora sestaviti za vsak slučaj posebej, le z dovoljenjem vseh prizadetih torej tudi obtožencev se lahko sestavi ena porotniška klop za vse slučaje, ki se bodo isti dan razpravljali. Potreba je, da je navzočih vsakokrat pred početkom razprave vsaj 30 porotnikov. Ako to število ni polno, potem se nadomesti potom žreba od 9 nadomestnih porotnikov, ki so tudi povabljeni poleg 36 glavnih porotnikov k vsaki porotni razpravi. Ko je na ta način navzočih vsaj 30 porotnikov, se izmed njih izžreba 12 porotnikov-sodnikov. Tako

državni pravdnik, kakor obtoženec imata pravico, da odklonita od izžrebanih porotnikov vsak po 9 porotnikov. V slučaju, da bi državni pravdnik in obtoženec po vrsti odklanjala izžrebane porotnike in bi nazadnje ostalo v žrebovnici samo še 12 imen, potem je smatrati le te kot izžrebane.

Porotniki sodijo samo o krivdi, t. j. izrečejo v takozvanem pravoreku, ali je obtoženec kriv, ali ne. Da je obtoženec krivim spoznan, je treba $\frac{2}{3}$ večine, t. j. najmanj 8 glasov. Senat t. j. sodniki po poklicu samo vodijo razpravo in določijo končno kazen, ki jo določa zakon za gotovo kaznjivo dejanje, če se je pravorek porotnikov glasil tako, da je smatrati obtoženca krivim.

Proti poroti se navadno ugovarja, da ni na mestu, ker sodniki iz ljudstva (nejuristi) niso kos težjim slučajem. Vendar pa ljudstvo samo zahteva, da soodločuje pri težkih zločinih, kjer gre za najvišjo človeško dobrotno, namreč za človeško življenje. Glasovi za ali proti poroti se delijo skoraj na polovico, vendar je skoraj po vseh državah, kjer so imeli poroto, doslej obveljalo mnenje, da se poroto obdrži, bodisi v tej ali drugi obliki.

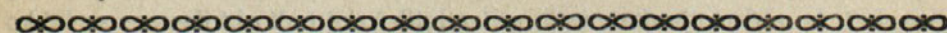
TUGOMER SAMOV:

PSALM.

Moja duša je struna na Tvoji harfi,
o Gospod.
Poje, poje, poje.

O Gospod, zakaj moja duša-struna
pod Tvojimi belimi prsti drhti? ...
O Gospod, ali je tolika Tvoja ljubezen?
Trs sem v vodi, o Gospod, —
ali je tolik Tvoj srd? — — —

... Igraj, o Gospod, na harfo, igray,
naj duša poje, čeprav drhté, —
... saj me ne zapustiš —!

JUSTIN:

BREŽIŠKI KOT.

„Hm, iz tistega kota ni še nikdar nič dobrega prišlo!“ Tako nama je rekel neki gospod, ko so me pripeljali moj rajni oče kot „nadbudnega“ dijačka pred njega ter mu povedali, da sva tam nekje pri

Brežicah domá. Kaj praviš, ljubi čitatelj, malo sitno je to, ne, če imajo visoki gospodje tako neljubeznivo mnenje o tvojem rojstnem kraju?

„Dobro ali slabo, moja domovina vendar je!“, rečem pa jaz z Angležem. In ravno sedaj te želim popeljati v duhu na brežiško stran. Kar vnaprej te pa že potolažim, da ne bova stikala pravzaprav po nobenem kotu. To se le tako reče „brežiški kot“, ker se tam doli steketa Sava in Sotla ter se obenem končá štajerska dežela v ostri konici.

Železniška proga Zidanimost-Sisak pod Avstrijo ni igrala posebne vloge. V naši novi domovini pa je del najvažnejše proge, ki prihaja od laške meje preko Ljubljane ter gre na Zagreb, Beograd in tja doli na Macedonijo. Naši trgovci, vojaki in poslanci se vozijo po njej, in prav iz srca želijo, da bi postala kmalu dvotirna. So tudi hudobni ljudje, ki želijo nekaterim gorečim centralistom, da bi dobili kmalu pravico, odpeljati se po tej progí kam nižje. „Bog jih odnesi, pa nazaj ne prinesi!“

Ako sedeva „midva dva“ v Zidanem mostu v železniški voz, ki jo misli udariti proti Hrvaškemu, morava gledati še precej časa v zrak, ker spremljajo Savo in železnico na obeh straneh strme stene, če izvzamema dolinice pri Radečah, Loki in Sevnici. Popolnoma med pečine je stisnjen Rajhenburg. Šele pri postaji Videm-Krško se odpre najinim očem razgled na prostorno ravan. Kmalu sva na brežiški postaji. Izstopiva! Skoro pol ure imava po prašni cesti do mesta. Hitiva zaenkrat kar skozi po glavni ulici doli do Save! Tu stojiva pred mostom, dolgim krog 500 m. To gotovo ni kar tako! V dveh lokih se vspenja most čez Savo, potem gre nekaj časa po suhem, nato še en lok čez Krko — in že stojiva na kranjski zemlji. Seveda, plačati sva morala mostnino.

Tik do stare rimske ceste, na katero sva zdaj stopila, pada strmo hrib, ob katerega pobočju se vzdigujejo hiše dokaj velike vasi Čatež ob Savi. Midva jo zavijeva na levo ter stopava kvišku. Mimo nekdanj dr. Razlagovega posestva hitiva na vrh ter stojiva kmalu ob podružnici sv. Vida.

Pogled res ne sega posebno daleč na nobeno stran, toda bodiva zadovoljna, saj gledava v tri dežele! Najmanj razgleda je proti jugu, kajti čisto sem do naju so razvrščene višine Uskoških planin. Med njimi se vije zamotana kranjsko-hrvaška meja. Dobre štiri ure hodá proti jugo-vzhodu se skriva mesto Samobor, bolj proti zapadu pa vas Stojdraga, sedež majhne grško-katoliške župnije ter priljubljena izletna točka za letoviščarje.

Obrniva se proti severo-zapadu! Pred nama leži globoko vdrti kotlini podobna brežiško-krška ravan. Vleče se sem od Št. Jerneja na

Dolenjskem notri pod bizeljske griče in do Sotle. Sava jo prereže na večji kranjski in manjši štajerski del. Številni, z gozdom zaraščeni vrhovi naokrog, obrobjeni z vinskimi goricami, prijazne vasi in cerkvice, rodovilna polja, Sava, Krka in Solla — to je brežiški kot.

Kranjski del te doline je Krško polje. Tik za pogorjem, na katerega sklepnem hriščku stojiva, se vije lena Krka. Prihaja sem od Novega mesta, pusti na desni Št. Jernej in tihi kartuzijanski samostan Pleterje, teče skozi Kostanjevico, nad katero kraljuje starodaven grad, mimo sv. Križa pri Kostanjevici in Cerkelj, ter se ravno pod Brežicami izliva v Savo.

Velik del Krškega polja zavzema gozd Krakovo. Ostalo so polja, obsejana in obsajena s pšenico, ržjo, koruzo, krompirjem in ajdo. Izza njiv in drevesnih skupin se belijo čedne, deloma prav velike vasi: Krškavas, Skopice, Vihre, Mrtvice, Drnovo in druge. Dalje proti zapadu se začne svet vzdigovati. Tam leži Leskovec, sedež dekanije; nad njim pa se skriva turjaški grad. Tod so imeli pod Avstrijo dolgo časa topničarji svoje strelne vaje.

Čisto k Savi je stisnjeno malo, a staro mesto Krško, kjer imajo okrajno glavarstvo, meščansko šolo in bolnišnico. Nad mestom štrlijo v zrak razvaline nekdanj ponosnega krškega gradu.

Na štajerski strani vstaja iz ravnine pred nama strma in samotna Libna, za njo pa videmsko-rajhenburško-sevniški hribi z Lisco in Bohorjem. Med njimi sameva Sevnicca z lepim gradom in nekdanjo nemško šolo, severno od nje, precej na visokem, pa Zabukovje. Bližje proti nama je skrit Rajhenburg, nad katerim kraljuje samostan očetov trapistov. V Rajhenburg zahaja zadnje čase mnogo romarjev častit Mater božjo lurško v njeni novi, krasni cerkvi. Severno-zapadno od trga se je začel na veliko kopati premog. Iz Rajhenburga pelje cesta proti vzhodu v Koprivnico in dalje v Podsredo, ki pa je že globoko v dolini Kozjanske Bistrice, južno od nje v bregu pa grad.

Ravno na tej strani, proti severu, komaj dve do tri ure daleč, nama zastira obzor Orliško pogorje; bo njegovem južnem pobočju se vrsti vas za vasjo. To so, če začneva na zapadu: prijazni Videm, daleč vidne Zdole, nekoliko nižje ležeče Sromlje, pred njimi, proti nama, Artiče. Nadalje Pišce, katerih pa ne vidi. To je prav zanimiv, rekli bi, romantičen kraj. Tudi grad ima. Ravno ob koncu vrta gospoda župnika prihaja izpod skale močen studenec. Nanj je baje mislil Valentin Orožen, ko je zapel kot bivši pišečki kaplan: „Kje je hladni potok moj?“ Južno od Pišec je na Ravnem vas Globoko, kjer kopljejo že davno premog, dasi v manjših množinah. Dalje proti vzhodu, za Sollo, leži Bizeljsko, nekoliko proč pa stoji bizeljski grad. Bizeljsko je

bil prvi kraj, kjer je služboval kot kaplan škof A. M. Slomšek. Spesnil je tu več znanih napitnic.

Ves kos zemlje od Vidma do Bizeljskega je namreč vinoroden. Najbolj znan je Bizeljčan, Sromeljčan in Sremčan. Potočki, ki izvirajo na Orliškem pogorju ter hitijo na jug v Savo, so razrezali te prijazne vinske gorice na vsopredno ležeče podolgaste griče. Za hribi nad Pišecami je znana božja pot Sv. Gore, pod njimi pa Sv. Peter pod Sv. Gorami s porušenim gradom kunšperškim.

Za Sotlo južno od Bizeljskega se svetijo v solncu Kapele, nekoliko vzišene nad savsko dolino. Od njih navzdol, čisto v kotu med Savo in Sotlo, vidi va Dobovo, zadnje železniško postajališče na Štajerskem, z lepo Marijino cerkvijo.

Tam, kjer se bližata bistra Sava in potuhnjena Sotla, se savska dolina za nekaj časa močno zoži. Na desnem savskem bregu vidi va čisto pod seboj, tik za Savo, skupino majhnih hišic — Čatežke toplice, ki imajo vročo vodo. Za rimsko cesto leži grad Mokrice, Velika Dolina in Jesenice na Kranjskem, ter Bregana na Hrvaškem. Prva železniška postaja na Hrvaškem je Savski marof z znano tovarno za špirit in kvas, druga pa Zaprešić, kjer se odcepi proga na Krapino. Obe postaji ležita v razsežni župniji Brdovac. Za železniško progo se vrstijo na levi menda štiri graščine; najznamenitejša med njimi so Novi dvori pri Zaprešiću.

Prav do Sotle sega gričevje hrvaškega Zagorja, izrastki Sljemena. Bolj na ravnem so za Sotlo župnije Klanjec, Kraljevac in Rozgo. Med hribi pa leži Pušća in Marijina Górica, katere podružnica Sv. Križ nas prijazno pozdravlja izmed hrvaških vinogradov sem na Štajersko in Kranjsko.

Nižina Save je, začeniš kmalu pod Krškim, gosto zaraščena z grmičevjem, med katerim se pa nahaja vendar še precej travnikov in njiv. Imenuje se Vrbina. Reka se silno razliva, in zato je dosti posla z regulacijo. Polje v brežiški kollini je rodovitno, le semtertje prepeščeno. Sava in Sotla izstopita jeseni pogosto ter napravita s poplavo mnogo škode. V smeri proti Bizeljskemu se razprostira velik gozd, temna Dóbrava. Največji travniki so za Sotlo; enemu delu se pravi Jovsi. Slikovita je cela pokrajina; k temu pripomorejo zlasti gozdíči, skupine jagetov ter vodnjaki z visokimi stebri, kakor jih ima tudi ogrska Pusta.

Središče čelega našega „kota“ je mesto Brežice, ki šteje nekaj nad 1000 prebivalcev in stoji nekaj nad Savino strugo kakor na mizi. Brežice so sedež okrajnega glavarstva za brežiški, sevniški in kozjanski sodni okraj, sodnije, davkarije, tačas tudi videmske dekanije. Prostorni grad na južnem koncu mesta je dobro ohranjen. Pred njim visi debela

vladaš v nebesih, kakor boš tudi tako kmalu, kmalu vladal tu doli na zemlji. Vrgel boš cesarja in malike v prah in sezidal boš našo cerkev na Kapitolu. Pregnal boš poganske duhovnike, zaprl boš areno ali — da, to bi bilo dobro — ali pa pomečeš kar zverinam v žrela vse one bedake, ki se ne dajo krstili in nočejo poslušati papeža Gaja in se nam zoperstavljajo!

Pa zakaj čakaš tako dolgo? . . . Tega ne morem in ne morem razumeti. Že moj oče in mama sta hotela doživeti Tvojo zmago, pa so ju prej pomorili . . . In naši starci z opaljenimi obrazi, enoki Patérn in Pija Sorta s hromimi nogami, pa mnogo drugih, vsi čakajo noč in dan nanjo . . . Ali je prav, da opljuvajo pobalini na cesti naše kristjane ali jim pomažejo obraz, kakor rajnemu Kuriju, in vpijejo:

„Zahvalite se nam! Zdaj ste taki, kakor vaš blatni bog . . .“

In če si delajo norca:

„Kdaj pa vendar pride, vaš bog bliske in groma? Ali spi? Ali se je mar že izbliskal in izgrmel, ali je že pri kraju? — Mi nismo ničesar opazili . . .“

O ti neumneži! . . . A ne, ne smem se razsrditi. Tiho, tiho! —

Pa povej mi, o Kriste, bova li prišla v cirkus? Toliko moraš že pomagati! Glej, Moniko in njenega služabnika vržejo mogoče že nocoj medvedom ali risom. In gotovo čakata na Tebe! Le potem bosta imela dovolj poguma. To bi bilo strašno, če ne bi prišla k njima! . . . Zato Te lepo prosim, pomagaj, pomagaj! Saj bom storil tudi jaz, kar morem. Tako srčno in zvito bom uravnal vso stvar, kolikor mi bo le mogoče. Pa kaj pomaga to, če želiš Ti drugače? O sveli Kriste, pomagaj nama!

Zase se ne bojim. Mene le pustil! Meni naj nikdo ne prizanaša. Saj jaz tudi nikomur ne. — Kmalu me mora Sebastijan sprejeti v mesno četo. Potem postanem centurio, dobim poveljstvo nad sto možmi, se borim gori ob Renu v snegu in ledu ali pa spodaj nekje v puščavi in dovolim, da postane vsakdo, kdor hoče, kristjan. Samo kristjane postavim za konjenike, zmagujem vedno in postanem vojskovodja. In ko se vrnem domov, porečem cesarju:

„Premagal sem zamorce, uničil sem barbare. Sedaj pa, da ali ne, hočem zmagati še tebe. Hitro postani kristjan! Tu je škot Gaj in tu je dijakon Filip in tu je krstna voda. En, dva, tri — ali pa udari Gospod iz oblaka na tebe in ti vzame prestol in življenje! . . . En, dva — —.“

Ah, ne . . . tako ni mogoče nikogar siliti . . . Papež Gaj pravi: Z ljubeznijo! . . . Kaj je to, kako je to, z ljubeznijo? . . .“

Žalosten, da zaide vedno v tako neprijetne sanjarije, nagubanči nizko rjavo čelo. Zdi se mu, da bi se le bil moral tudi on včeraj spovedati in prejeti sv. obhajilo . . . Potem bi mu vstajale pobožnejše misli in veliko bolje bi vedel, kako spreobračati pogane z ljubeznijo, z ljubeznijo . . .

Včeraj je bral malo Tita Livija¹. Papež Gaj je hotel, da se pridno uči, in da spozna za svetimi knjigami tudi vse znamenite svetne. Govore vojskovodij pred bitko ob Padu je bral. Vsa vojaška kri njegovega rodu mu je stopila v glavo . . . Ta veliki Hanibal!² Ta premeteni Kornelij Scipijon!³ Oj, to so bili junaki! — A Gaj je dejal: Sedaj pa poskusi in čitaj Janezovo

¹ Prvi pravi rimski zgodovinar (59. pr. Kr. — 17. po Kr.)

² Eden najznamenitejših vojskovodij. Bil je iz afr. mesta Kartage in se bojeval proti Rimljanom.

³ Rimski vojskovodja, ki je slednjč zavzel Kartago.

poglavje trinajsto ali devetnajsto. Res je, to je bilo drugače . . . Vojskovodje so izginili kakor megla, ko je Jezus umival noge, lomil kruh, tako veličastno in dostojanstveno govoril izdajalcu in tako večnolepo Janezu in Petru . . . In s Pilatom v devetnajstem . . . In na križu! . . . O nebesa, tedaj so se mu vllile solze. Tedaj ni mislil več na Rim, ne na zmage, ne na zemeljski blesk. Tedaj je videl drug svet!

A strašno vročo kri ima in stopa mu v glavo. To kar šviga po njej sem in tja! Ne, noče več čitati samo v Kraljih in Makabejcih. — Ne, v Janezu. V njem bo spoznal, kaj je to: Z ljubeznijo, z ljubeznijo! . . .

7. Mučenci.

Medtem dospje do apljskih vrat. Tu mora čakati. Mnogo ljudstva se gnete okrog in vojaki zapirajo cesto. Tarcizij se čudi. Vendar se ne spodobi da bi vpraševal. Saj ve njegov Kristus vse.

„Zdaj, zdaj!“ kričijo prednji. Res, urejen sprevod se bliža izpod oboka, oboroženci, dva liktorja na konju, potem — ah, kako hitro jih je lahko spoznati! — tropica kristjanov. Na nogah imajo verige, roke pa imajo proste. Kajti na nosilnicah nosijo košare in vreče, na ramah pa vrvi, dolga vesla in posode. Brez dvoma so obsojeni eni na galère¹ v Neapelj, drugi pa v žveplenske okolli Etne. Le trije od njih ne nosijo ničesar in imajo roke na hrbtu zvezane. Dva sta Grka; oče in sin, kajti čudovito sta si podobna. Oče je hišni učitelj. Še nosi belo suktnjo in uvezeni sovi² na rokavu. Poleg njih gredo s kratkimi biči štirje zamorci, kakor bi gonili živino. Grka udarijo le poredkoma po golih nogah. A tedaj se zdrzneta oba nežna človeka, kakor bi ju s plamenom opalil, in mlajši vsakokrat zakriči. Gospod s Kalvarije, in vendar kaže vse tako, da bosta tadva nekje bičana do smrti! Sedaj — Tarciziju skoraj sapa zastane od razburjenja — sedaj prihaja velikan s plavimi lasmi in čisto svellimi, malimi očmi, s tistim značilnim germanskim obrazom in z dolgo, svetlo brado do prsi! Kako mirno gleda s svojimi sivimi očmi nad množico! Kam pač? Ali je od Rena ali od Ledenega morja? Ali misli na svojo kočjo ali na svoj lok — ga more li sinček-edinec že napeti s prosto roko —?! . . . Drugje so mu misli. Velikan se smehlja. Izgubil je domovino, a je postal kristjan. Ne zdi se mu ravno, da bi bil slabo menjal . . .

Radi in mnogo ga tepejo. A le malo se strese, silnež, in se zopet smehlja ter mirno vleče naprej odprti voz, pred katerega so ga upregli kakor bika.

Vesel sedi v rdečih blazinah vozička dečko sedemnajstih let: najstarejši sin namestnika Marka Maksiminijana, pred katerim bežijo vsi rimski psi in kužki in ki se ga bojijo fantje in dekleta kakor Cerbera.³ Grb na vozu se takoj spozna po velikem in malem M.

Tarcizij sliši, da pripovedujejo, kako sta se bila ukradla hišni učitelj Evrozij in njegov sin Pilon v rodbino. Tam sta okužila orožnika in učitelja sabljanja — ravno tegale Germana — ki je učil mladega gospodiča, s strašnim naukom o križanem židu. In bila sta že razpredla nevarno izdajsko mrežo po vsej veliki palači! . . .

¹ Bili so dosmrtno obsojeni v robstvo na ladjah, kjer so morali veslati.

² Sova je bila pri starih Grkih (in tudi dandanes) znak učenosti.

³ O strašnem psu Cerberu so stari mislili, da straži vhod v podzemlje; tja so po njih mnenju prišle duše (sence) umrlih.

Nežni Pilon je ugajal imenitnemu gospodiču. Znal je oblikovati lepe figure in je izvršil v barvani lovici izredno živ doprsni kip mladega gospoda, z njegovim prešernim obrazom, izbočenimi ustnicami, z rdeče obrobjenimi in vedno tako hudobno se smejočimi očmi, z vtisnjenim, trmastim čelom in močnimi, debelimi lasmi. — Zato mu je ukazal mladi Maksiminijan, naj tudi še napravi takó naravno in v barvah Marta in Venero za žrtvovanje. Pilon je iskal izgovorov in nazadnje, ko ga je bil gospodič že spravil na „da“ ali „ne“, je priznal, da se mu zdi grešno, ustvarjati malike.

Sedaj so prišli vsemu kristjanskemu gnezdu na sled . . .

POD VAŠKO LIPO.

Vzgojujmo se! Vzgojujmo se, ta klic nam doni od vseh strani na ušesa! Ali nimamo dovolj vzgoje? Ali ne napredujemo? se bo vprašal marsikdo. Toda če nekoliko premislimo in pogledamo v svoje notranje življenje nam takoj kliče od vseh strani: ne. Le malo premislimo v čem smo dozdej zanemarili svojo vzgojo, in spoznali bomo v čem se moramo spopolniti. Glavna stvar je, da se učimo razločevati dobro od hudega. Kdor tega ne zna, ta lahko zabrede v velike nevarnosti! To pa lahko najde vsak v dobrih knjigah. Zato pa radi prebirajmo poleg pripovednih še bolj poučne krščanske knjige, ki so in bodo vedno naše najboljše učiteljice! Dober nauk obrnimo vselej v svojo korist! Učimo se od soljudi! Lastnosti dobrega človeka obračajmo na sebe in ga skušajmo v njih posnemati! Če smo v kakem našem društvu, zvesto izpolnujemo njegova pravila. S svojim obnašanjem ne delajmo društvo sramote, ker potem ljudje, izgube zaupanje vanj! Ne bodimo nikdar drugim v pohujšanje, ampak dajajmo vsem le dober zgled. Nasproti zasmehovanju in zaničevanju nevednežev bodimo ravnodušni. Zaničevanje, ki ga morebiti prestanemo od hudobnih ljudi mirno prenašajmo! Posnemajmo v krotkosti svojega Zveličarja. Ogibajmo se slabe tovaršije slabih knjig in časnikov, kajti te reči povzročajo, da toliko naše mladine moralno propade! Pred vsem se zavedajmo da je naša največja dolžnost v sedanjih časih, da rešujemo cvet in diko naše boljše bodočnosti našo nežno mladino! Naj nam vsem velja kot geslo: Vzgojujmo sebe in rešujmo druge! Svoje tovariše, brate svarimo in opominjajmo, očitno vedno pokažimo, da se nam studijo umazani pogovori propalih razuzdancev! Kdor s paznim očesom zasleduje, kako se suče svet in komur je kaj na tem, ta mora mnogo in pazljivo čitati, z eno besedo mora skrbeti za svojo izobrazbo. Vsega tega pa si človek ne more pridobiti kar sam. Treba je primerneга stika z drugimi, ki imajo iste cilje, iste načela! Ta priložnost se nam

nudi v naših Izobraž. društvih v Orlovskih odsekih in Mladeniških Zvezah. Teh se vsi oklenimo. Mladina Slovenska zavedaj se svoje velike dolžnosti — vzgojaj sebe, rešuj druge!

Slavko M.

Angel s Kelihom.

(Iz knjige: Foerster, Kristus in človeško življenje.)

„Kristus v vrtu Getsemane“ je predmet mnogih starih slikarjev in rezbarjev v lesu in kamenu. Kristus je zatopljen v globoko molitev — skozi vrata pa že prihajajo rabeljci, hlapci in vojaki. On jih ne vidi — njegov pogled je obrnjen samo na angela, ki mu prinaša kelih.

Kdor v težavah življenja vedno gleda le na ljudi, ki mu prizadevajo hudo, ta bo ostal brez tolažbe in brez miru in bo svojo dušo nevzdržljivo izgubljal v sovraštvu. Kdor pa obrača oko sredi vseh zopernosti in težav, ki prihajajo od ljudi, neprestano le na angela, ki mu prinaša kelih (trpljenje) in voljno spoznava izkušnjo, ki prihaja od zgoraj, ta je oproščen vsega, kar mu morejo prizadejati ljudje. On živi v svetu nebeškega duha in nebeškega vodstva in ga nič več ne more zmeti in vznevoljiti.

Kogar obrekujejo, naj ne pljuje na krivce, ampak naj gleda na angela, ki mu je prinesel trpljenje. Skuša naj doumeči pomen in blagoslov te preizkušnje, tedaj mu bo prišla rešilna misel, da bo na lastno sodbo v bodoče ostreje pazil in bo manj lahkomišljeno naprej razširjal tujo govorico. Ta poprava lastnih navad je duši koristnejša nego večno kroženje misli okrog hudobije drugih.

Kdor je ogoljufan, ta naj pazi, da se z jezo in mračno tožbo ne bo še jačje navezoval na stvari, ki jih uničijo molji in rja. Naj se raje vpraša, v koliko je sam v resnici prost one nizke strasti, ki človeka priganja k zatajenju najplemenitejših čustev.

Kdor žanje nehvaležnost, naj ne govori razjarjenih besed in naj se ne odteguje kljubovalno dajanju in pomaganju, ampak naj presodi, katere lastne napake in dušno stanje je sokrivo nehvaležnosti drugih. Slednjič naj slavi blagonosno previdnost, ki mu je pravočasno razkrila vso nezanesljivost ustvarjene stvari, da neha pričakovati od iz prahu rojenega človeka reči, ki niso od tega sveta.

In kadar nam smisel keliha ki nam ga prinaša angel ni jasen, tedaj nam je položena na ustnice beseda: „Ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi“. Nič ni nesmiselno in brezplodno, kar sprejmemo in predelamo v tem duhu, brez sovraštva do ljudi in brez prepira z usodo. Kdor gleda mirno in udano skozi vse početje ljudi tudi tedaj, ko ga isto zadene nepojmljivo mučno in moreče, proti onemu višjemu svetu, v katerem je vse zemeljsko dejanje in nehanje urejeno na Boga,

ta bo blagoslovljen tudi od najhujše muke, ki pride od ljudi, in bo globlje kot prej razumel samega sebe, človeško življenje, Boga in Boga — človeka.

DEKLIŠKI VRTEC.

Versko življenje v naših društvih. (Govor na dekliškem taboru v Rečici ob Savinji.) — Vse sestre od blizu in daleč prav iskreno pozdravljam. Nalogo imam, da s tega mesta spregovorim nekaj o verskem življenju v naših društvih. Zelo rada to storim, ker vem, da je vera glavni temelj vsega našega življenja, prav posebno pa še društvenega.

Minilo je že več kot 1060 let, ko sta slovanska apostola sv. Ciril in Metod prižgala našim pradedom luč sv. vere. V eni roki križ, v drugi slovansko knjigo, sta oznanjevala sv. vero med nami. Prinesla sta tako nam Slovincem vero in izobrazbo obenem. Te dedščine, vere in izobrazbe, ki sta nam jo izročila sv. Ciril in Metod, pa ne smemo zapraviti, temveč negovati jo moramo in utrditi. Če je to dolžnost vsakega Slovenca, je to še posebno dolžnost naših katoliških izobraževalnih društev, Dekliških zvez, Orlic itd. Premalo bi storila naša društva, ako bi naše ljudstvo izobraževala samo s slovensko knjigo, mu bistrila um, pa bi zraven pozabila na križ, na duhovno življenje. Takšno izobraževalno delovanje naših društev bi bilo polovičarsko. Saj vidimo, da v današnjih časih ljudem izobraženosti pravzaprav ne manjka. V vsaki občini in vsaki še tako hribovski župniji se že ponosno dvigajo cele palače, naše šole, v vsaki hiši imajo časopise, svet napreduje, gradijo se železnice, vpeljuje električna luč, potem telegrafa in telefona občujejo med seboj ljudje iz različnih delov sveta. Povsod se pozna, da svet in izobrazba napredujeta. Celo na naši obleki, posebno pri ženskem spolu se lahko to opazuje. Kje je priprosta in domača noša naših prednic? Vse se hoče nositi sedaj že po najnovejši modi, ki si jo vedno na novo izmišljujejo tuje modistinje tam daleč na Francoskem. Ali nekaj manjka naši izobrazbi! Prave notranje in žive verske zavesti. Današnji svet ima dovolj izobrazbe, a premalo čednosti, plemenitosti in poštenosti. Zato ne kličem danes: „Dajte nam izobraženih ljudi“, mnogo bolj je treba klicati: „Dajte nam poštenih, dobrih in vernih ljudi!“

Naša katoliška mladinska in izobraževalna društva imajo nalogo, da vzgojijo take vzorne ljudi, ki bodo izobraženi obenem pa tudi čednostni in plemeniti. Versko življenje moramo poživiti v naših društvih, kjer ga pa ni, ga moramo vzbuditi. Postaviti moramo križ na prvo mesto v izobraževalni sobi, govorili pri sestankih o Križanem,

o Kristusu. Da si članica izobraževalnega društva, Dekliške zveze, Orlice, tega ne sme dokazovati samo znak na tvojih prsih, temveč predvsem življenje po veri. Strogo moramo gledati na to, da izvršuje vsaka nedeljsko dolžnost, prejema vsaj enkrat na mesec sv. zakramente, parkrat na leto ob slovesnejših prilikah tudi skupno. Pri slovesnih procesijah naj nastopi celo društvo skupno z zastavo, če jo ima, in z društvenimi znaki. Taki javni nastopi niso nikaka baharija ali nečimurno izpostavljanje očem javnosti temveč javna izpoved našega katoliškega verskega prepričanja. V današnjih časih verske mlačnosti je marsikoga sram na javnem prostoru vpričo posvetnih ljudi se pokrižati, glasno moliti. Pokažimo tukaj me članice katoliških društev tem malodušnežem, da nimamo samo korajže vero izpovedati med štirimi stenami cerkve ali domače hiše, temveč povsod, vpričo vseh ljudi. Takšni naši lepi zgledi bodo bolj prerodili versko življenje v župniji kot najlepše pridige dušnih pastirjev.

Drage sestre! Ne cenimo delovanja naših društev samo po tem, koliko sestankov, veselic, iger in drugih javnih nastopov smo imeli, temveč glejmo prav posebno na to, kako izpolnjujejo člani in članice naših društev svoje verske dolžnosti. Potem se bo novo življenje vzbudilo v naših društvih. Čednost in izobrazba bodeta rasla, starišem bomo v veselje, domovini in narodu v ponos in korist. Zato kličem iz dna srca vsem mladenkam, zbranim na tem taboru: Versko življenje v naših društvih naj živi, raste in procvita!

Micka Hudales.

V. KATOLIŠKI SHOD V LJUBLJANI.

Od 25. do 28. avgusta 1923.

Deset let je že preteklo, kar se je vršil v Ljubljani četrti katoliški shod. Eno desetletje – in vendar se je marsikaj izpremenilo! Peti katoliški shod je bil prvi v novi jugoslovenski državi. Kratko poročilo v „Našem domu“ naj pokaže, da je peti katoliški shod v Ljubljani presegel vse prejšnje. Nedelja, 26. avgusta je veljala zunanji manifestaciji. Ta dan je privabil v Ljubljano okoli 100.000 udeležencev. Ogromna udeležba! To mora priznati vsak — prijatelj ali nasprotnik. Naj opišem čitateljem „Našega doma“ najprej slavnostni sprevod. 30.000 udeležencev je korakalo v sprevodu. Na čelu so korakali fanfaristi. Mogočno so odmevali glasovi rogov v prijetno hladno jutro. Trobentačom so sledili jezdec, ki so nosili papeško in državno zastavo. „Bogu, kar je božjega, vladarju, kar je vladarjevega.“ Politično ujedinjenje pa so predstavljala slovenska, hrvatska in srbska zastava. Za

zastavami so korakali gostje iz tujih držav. Splošno pozornost so vzbujali westfalski Slovenci pod vodstvom svojega dušnega pastirja g. Tensunderna.

Za njimi so jezdili na težkih konjih slovenski fantje v narodnih nošah.

Za jezdecami je korakala skupina mož z zastavami katoliških organizacij, združenih v SKSZ. Za njimi pa dolga vrsta mož, ki so osiveli v organizacijskem delu, ki ga je bil zamislil veliki duh pokojnega Kreka.

Lepa skupina belo oblečenih deklic je korakala po zvokih godbe Mladinskega doma pred skupino slovenskih državnih poslancev.

Parlamentarcem je sledila njihova najmočnejša opora slovenski župani, zastopniki „Kmetijske zveze“, zastopniki delavske strokovne organizacije, obrtniki in rokodelski pomočniki. — Najbolj navdušeno je občinstvo, ki je stalo v špalirju, pozdravljalo stotine in stotine naših divnih narodnih noš. Iz oken so sipali nanje rosno sveže cvetje, pozdravljali so jih z mahanjem z robci, z nepretrganimi živijo-klici. Saj pa je bil tudi diven pogled na to pestrost barv, na krasne in umetniško izdelane vezenine.

„Veliko katoliškega izobraženstva še imamo“, si vzkliknil, ko si gledal dolgo vrsto našega dijaštva. Starim „Daničarjem“ je sledila dolga vrsta katoliških akademikov in še daljša vrsta srednješolcev. Sami mladi, veseli obrazi, žarečih oči in polni mladeniškega poleta in zanosa za sveto katoliško in slovensko idejo. V lepem številu so bili zastopani bogoslovci.

S posebnim zadovoljstvom si pozdravil slovensko katoliško učiteljstvo. Še jih je lepo število, ki vzgojujejo mladino v versko-nravnem duhu. Veličasten in nad vse sijajen je bil nastop slovenskih Orlov. Ta dan so pokazale orlovske organizacije vso svojo notranjo moč in silo. Nad 2000 jih je bilo v krogih. Gorenjci, Dolenjci, Štajercji, vse to je stopalo pred nami, oddelek za oddelkom, zastava za zastavo, godba za godbo. Korak strumen, postave vzravnane, pogled uprt naravnost, moško in odkrito.

Orlom so sledili udeleženci iz lavantinske škofije, grupirani po dekanijah. Vsaka dekanija zopet grupirana po svojih verskih in prosvetnih organizacijah. Kmetje v priprostih prazničnih oblekah, poleg njih čvrsti mladeniči. Žene v priprostih rutah, v rokah torbice in molitvenik, dekleta pa šopek rož. Med njimi z zelenjem okrašeni vozovi, ki so vozili pevce in pevke. Štajercem je sledila skupina kolesarjev, ki je otvorila drugi del sprevoda. Za kolesarji je stopala mala skupina lurških in jeruzalemskih romarjev, katerim so sledili ljub-

ljanski občinski svetovalci. Dolga vrsta jih je, zavednih katoliških mož, kakor jih ljubljanski občinski zastop še ni imel.

Mestnemu zastopu ljubljanskemu je sledila skupina Orlic, mogoče celo več nego Orlov. Tisoč za tisočem, oddelek za oddekom. Ubrano petje iz njihovih vrst je znak veselega razpoloženja. Orlice je občinstvo burno pozdravljalo in jih obsipavalo s cvetjem.

Za Orlicami so stopali udeleženci iz ljubljanske škofije. Kakor pri lavantinski tako je tudi pri ljubljanski škofiji sledila dekanija dekaniji, razvrščena po abecednem redu. Naravnost ogromna je bila udeležba Marijinih družb, moških in ženskih. Ti so zaključili slavnostni sprevod.

Zdaj si pa predstavi v duhu, dragi čitatelj, vse te ogromne množice, ki so korakale v sprevodu in dodeni zraven vse tisoče in desetstisoče ki so stali v špalirju, pa boš imel približno sliko slovesnosti na Kongresnem trgu, kjer se je vršila sv. maša pod milim nebom.

Očarujoč je bil pogled na to stotisočero pestro množico, ki so jo obkrožale velikanske trobojnice na visokih drogovih. V senci društvenih zastav — 180 po številu — je množica prisostvovala daritvi sv. maše, ki jo je daroval apostolski nuncij nadškof Hermenegild Pellegrinetti. Prostor pod odrom je zavzel ves jugoslovanski episkopat. 15 škofov se je udeležilo V. katoliškega shoda v Ljubljani.

Poseben sijaj je dala shodu navzočnost našega vladarja Aleksandra I. Kralj in papeški zastopnik sta videla globoko udanost slovenskega ljudstva do cerkve in države. V Kraljevem spremstvu so bili knez Arzen, zastopnik vlade dr. Velizar Jankovič, predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanovič in drugi. Vsi ti so si ogledali sprevod iz balkona justične palače in se po sprevodu vsi udeležili na Kongresnem trgu daritve sv. maše. Vse brez izjeme je globoko ganilo petje 1300 pevcev in pevk. Tako veličastnega petja še ni bilo na nobenem katoliškem shodu v Sloveniji. Tu se je pokazalo, kako visoko stopnjo zavzema pri nas pevska kultura.

Po sveti maši se pojavi na odru čestitljiva oseba prevzvišenega škofa ljubljanskega dr. Jegliča, ki je glasno čital besedilo posvetitve slovenskega naroda presvetemu srcu Jezusovemu, ki jo je množica glasno ponavljala za njim. „Srce božje, tvoji smo, Tvoji večno bodemo.“ Tisoči so zapeli himno „Povsod Boga“, nakar se je otvorilo slavnostno zborovanje, na katerem sta govorila dr. Janko Brejc: O sreči in ponosu katoliškega kristjana“ in pa dr. Jos. Leskovar: „O versko-nravni vzgoji, ki je cilj katoliškega shoda. Tako se je končala dopoldanska manifestacija.